

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ПОТРОШУВАЧКАТА НА ЛЕКОВИ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ЗА 2024 ГОДИНА

1. ВОВЕД

Согласно одредбите од Законот за лекови и медицински средства, Агенцијата за лекови и медицински средства на Република Северна Македонија е надлежна за следење на потрошувачката на лекови во Република Северна Македонија.

Податоците за вкупниот промет на лекови се засноваат на вредностите на продажбата на сите лекови, како и на обемот на продажба за сите поединечни лекови (по пакување) на регистрираните правни субјекти за промет на големо во Република Северна Македонија.

Податоците се обработуваат во согласност со препораките на Светската здравствена организација (СЗО) и методологијата за следење на потрошувачката според системот АТК/ ДДД (АТC/DDD).

Во базата на податоци на Агенцијата, за следење на потрошувачката на лекови, сите лекови се класифицирани според класификацијата на СЗО по АТК групи (анатомско-терапевтско-хемиска класификација) и по меѓународни незаштитени имиња на лекови (INN), а обемот на потрошувачката на лекови се изразува во бројот на Дефинирани дневни дози (ДДД) на 1000 жители во текот на денот.

АТК системот е систем на класификација кој ги дели лековите во групи врз основа на органите или системите на кои дејствуваат во согласност со нивните хемиски, фармаколошки и терапевтски својства. Секоја супстанција се идентификува со специфичен алфанумерички код, така што е можно да се групираат тие со слични карактеристики во нивоа на АТК.

Дефинирана дневна доза (ДДД) е техничка, статистичка единица мерка за употреба на лек, чија вредност ја претставува просечната дневна доза за главната индикација за употреба на лекот кај возрасни, која не зависи од цената, обликот, јачината или големината од пакувањето на лекот и не ја изразува препорачаната или вистинската доза на употребениот лек.

Бројот на ДДД/1.000 жители дневно дава увид во тоа колку жители (од 1.000 од нив) го користеле набљудуваниот лек и биле изложени на неговите ефекти во текот на еден ден.

Добиените податоци се во корелација со бројот на жители кои го користеле лекот во периодот за кој се врши обработката.

Податоците за бројот на жители се земени од официјалните податоци на Заводот за статистика на Република Северна Македонија.

Методологијата на дефинирани дневни дози ја изразува употребата на лекови во повеќето европски земји. Секоја година, податоците за ДДД како и промените во класификацијата на АТК, се ажурираат и објавуваат на веб-страницата на Колаборативниот центар за методологија на статистика на лекови на СЗО (www.whocc.no).

Предноста од користењето на оваа методологија за следење на употребата на лекови е можност за споредување на употребата на поединечни терапевтски и фармаколошко-терапевтски групи во одредено време и нивна споредба со извештаи од други земји или региони.

Следењето на прометот и потрошувачката на лекови во една земја ја покажува здравствената состојба на населението и значително придонесува за проценка на фармакотерапевтските ставови и навиките за препишување во пракса. Овозможува и утврдување на фактори кои влијаат на прекумерната или недоволната употреба на одредени лекови.

Следењето на потрошувачката служи како основа за стручни анализи, како и за напредок во научните области на фармакоекономијата и фармакоепидемиологијата.

Во текот на 2024 година, анализата на вкупната потрошувачка на лекови открива значајни и комплексни трендови во здравствениот сектор, кои се од суштинско значење за планот и управувањето со здравствените ресурси. Податоците што следуваат се класифицирани според критериумот:

- вкупна финансиска потрошувачка на лекови (во денари),
- дефинирани дневни дози (ДДД /1000/денови),

Врз основа на член 82 став 3 од Законот за лекови и медицински средства („Службен весник на Република Македонија” бр. 106/07, 88/2010, 36/11, 53/11, 136/11, 11/12, 147/13, 27/14, 43/14, 88/15, 154/15, 228/15, 7/16, 53/16, 83/18, 113/18 и 245/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 28/21, 122/21 и 60/23), Агенцијата за лекови и медицински средства изготви извештај за потрошувачката на лекови во Република Северна Македонија за 2024 година кој претставуваа сеопфатен преглед на трошењето на лековите во приватниот и јавниот сектор.

2. Резултати од анализата на потрошувачката на лекови во Република Северна Македонија за 2024 година.

Извештајот за потрошувачката на лекови во Република Северна Македонија за 2024 година се прикажува во следните табели:

Табела бр. 1. Вкупна потрошувачка на лекови по АТК групи (анатомско- терапевтско хемиска класификација) во денари (МКД)

Бр.	АТК	Назив на главните лекови по АТК групи (анатомско-терапевтско хемиска класификација)	Износ во денари
1	C	Лекови кои делуваат на срце и крвните садови	1,631,749,180.30
2	J	Антиинфективни лекови за системска употреба	3,426,887,220.67
3	A	Лекови со дејство на дигестивниот тракт и метаболизмот	1,396,307,928.06
4	N	Лекови со дејство на ЦНС	1,078,227,609.36
5	L	Антинеопластични и имуномодулатори лекови	3,520,466,950.39
6	B	Лекови кои делуваат во крвта и крвотворните органи	1,450,649,921.73
7	R	Лекови за третман на болести на респираторен систем	381,967,874.97
8	M	Лекови со дејство на коскено мускулен систем	524,064,927.28
9	G	Лекови кои делуваат во генитоуринарен тракт и полови хормони	307,542,064.60
10	H	Лекови со дејство на жлездите со внатрешно лачење со исклучок на полови хормони и инсулин	196,735,848.26
11	S	Лекови кои делуваат во сензорни органи	168,957,151.32
12	D	Дерматолошки лекови	99,653,923.22
13	V	Останато	87,281,255.15
14	P	Лекови за лекување на инфекции предизвикани со паразити	4,141,198.50

Согласно табела бр. 1 анализата на податоците покажува дека најголем дел од финансиските средства во 2024 година се потрошени за антинеопластични и имуномодулаторни лекови, со вкупен износ од **3.520.466.950,39 денари**, по што следат антиинфективните лекови за системска употреба со **3.426.887.220,67 денари**.

Значителен удел во вкупната потрошувачка имаат и лековите кои делуваат на срцето и крвните садови со износ од **1.631.749.180,30 денари**, како и лековите со дејство на дигестивниот тракт и метаболизмот и лековите кои делуваат на крвта и крвотворните органи. Овие податоци укажуваат на висока финансиска оптовареност поврзана со третман на хронични и сериозни заболувања.

Табела бр. 2. Вкупна потрошувачка на лекови во 2024 година според Дефинирана Дневна Доза ДДД/1000/ден

Бр.	АТК	Назив на главните лекови по АТК групи (анатомско-терапевтско хемиска класификација)	ДДД/1000/ден
1.	C	Лекови кои делуваат на срце и крвните садови	327.9824171
2.	A	Лекови со дејство на дигестивниот тракт и метаболизмот	142.5826074
3.	N	Лекови со дејство на ЦНС	108.1268786
4.	M	Лекови со дејство на коскено мускулен систем	43.76105905
5.	R	Лекови за третман на болести на респираторен систем	45.27247546
6.	B	Лекови кои делуваат во крвта и крвотворните органи	44.03707589
7.	G	Лекови кои делуваат во генитоуринарен тракт и полови хормони	28.76395691
8.	H	Лекови со дејство на жлездите со внатрешно лачење со исклучок на полови хормони и инсулин	17.3988294
9.	J	Антиинфективни лекови за системска употреба	23.66084408
10.	S	Лекови кои делуваат во сензорни органи	5.15986729
11.	L	Антинеопластични и имуномодулатори лекови	4.607879851
12.	P	Лекови за лекување на инфекции предизвикани со паразити	0.221563826
13.	D	Дерматолошки лекови	0.192753734
14.	V	Останато	0.00024256

Податоците прикажани во Табела бр.2 укажуваат дека во 2024 година највисока потрошувачка на лекови изразена во ДДД/1.000 жители дневно е забележана кај лековите кои делуваат на кардиоваскуларниот систем, со **327,98 ДДД/1.000 жители дневно**.

Висока употреба е евидентирана и кај лековите со дејство на дигестивниот тракт и метаболизмот, како и кај лековите кои делуваат на централниот нервен систем. Наспроти тоа, антинеопластичните и имуномодулаторните лекови, иако финансиски најзастапени, имаат релативно ниска потрошувачка изразена во ДДД, што укажува на нивната специфична намена и висока цена по доза.

3. ЗАКЛУЧОК

Добиените податоци за вкупната потрошувачка на лекови во Република Северна Македонија за 2024 година покажуваат дека вкупната потрошувачка изразена во дефинирани дневни дози, добиена како збир на податоците по АТК групи, изнесува

791,77 ДДД/1.000 жители дневно, додека вкупната финансиска потрошувачка на лекови изнесува 14.273.634.054,81 денари.

Овој износ ја опфаќа вкупната потрошувачка на сите лекови кои се ставени во промет во Република Северна Македонија, вклучително и лекови кои немаат дефинирана АТК класификација, како и лекови за кои не е утврдена дефинирана дневна доза.

Анализата на потрошувачката изразена во ДДД/1.000 жители дневно покажува дека во 2024 година најкористена група на лекови се лековите кои делуваат на кардиоваскуларниот систем. Од финансиски аспект, најголем дел од средствата се потрошени за антинеопластични и имуномодулаторни лекови, како и за антиинфективни лекови за системска употреба.

Согласно наведените податоци, овој извештај обезбедува детален и релевантен преглед на потрошувачката на лекови и претставува значајна основа за планирање на здравствените ресурси, следење на трендовите во употребата на лекови, оптимизација на трошоците и носење на информирани одлуки во здравствениот систем на Република Северна Македонија.